

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р Веска Христова Вардарева
на дисертационен труд на тема:

Транскултурни аспекти на приобщаващите политики и приобщаващите практики в образованието на ромите

Докторант:

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”, в област на висше образование **1. Педагогически науки**, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика)

Автор: Илия Бело

Разработката е с обем 204 страници, от които 176 страници са текст-изложение и 24 страници приложения. Структурата му включва увод, две глави и заключение. Библиографията включва 206 заглавия, от които 138 източници на кирилица и 68 на латиница. Включени са 4 приложения – описание на диагностични процедури, анкети, тест на Бъс-Дюрки за оценка на нивото на детската агресивност, анкетни карти за емпиричното изследване на ромските групи в Албания и България за проучване на отношението и очакванията към процесите на интегриране и включване. В дисертационния труд са включени голям брой таблици и графики, онагледяващи анализа на получените резултати.

Изискванията на които трябва да отговори всеки дисертационен труд са:

1. Актуалност на проблема и ясно формулирани изследователска теза, цел, предмет и задачи;

2. Приноси по отношение на иновативност, разширяване на съществуващите знания по проблема и възможности за приложение в практиката;

Несъмнена е актуалността при изследване възможностите на транскултурните аспекти на приобщаващите политики в образованието на ромите, отразени в бита и дейността на ученици, родители и учители в Република Албания и в Република България. Дефиниран е предмета, ограниченията на анализа и са формулирани изследователските задачи и хипотези.

Основната изследователска теза е, че в условията на членство в Европейския съюз (ЕС) представителите на ромската общност в България имат възможността да се възползват от достъп до по-голям брой и по-адекватни политики и практики за приобщаващо образование в контекста на транскултурните социални и педагогически интеракции в по-голяма степен, отколкото ромите, населяващи територията на Р. Албания.

Фокусът в дисертацията е поставен върху възможностите да се анализира ромската етническа група в транскултурен аспект в България и Албания, включващ етнографки, езиковедски и културоложки характеристики и свързаните с това приобщаващи политики и приобщаващи практики в образованието на ромите, както и да се да се проучи влиянието на тези характеристики върху езиковите контакти и най-вече върху възпитанието и обучението на ромските деца в тези райони в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявано най-често в условията на билингвизъм.

Целта на изследването е ясно и точно формулирана. Задачите конкретизират много добре поставената цел. Подробно е описана изследователската

програма в отделните етапи на изследването. Към всеки отделен етап са представени методите и методическият инструментариум. Като основни методи са използвани анкета, психологически тестове, анализ на анализ на съществуващите политики и практики в приобщаващото образование на ромите в България и Албания, математико-статистически методи.

Особено добро впечатление прави способността на докторанта да се противопостави и надскочи „схоластиката” на класическия педагогически експеримент, натрапвана ни години наред и да разчупи и оптимизира трите му етапа – констатиращ, формиращ и контролен, като го доближи до свободата на интерпретациите на приложните социално-педагогически изследвания. (Очевидно е влиянието на изследователският стил на научния ръководител).

Ще се спра на основните приноси моменти в дисертацията:

1. Извършен е задълбочен анализ на актуалното състояние на образователната система на Република България в контекста на законодателната уредба и ценностите на Европейския съюз
2. Извършен е обширен теоретичен анализ на ромската култура в исторически план, като са изведени психолингвистични и транскултурни аспекти при обучението на ученици-билингви. Разгледани са в сравнителен план демографски, културни, политически и нормативни аспекти на ромската общност в България и Албания, като е включена и семиотична гледна точка при тяхното анализиране.
3. Анализът има комплексен характер, като е уточнена стратегия за осъществяване на процеса включване при преминаването към новата социална роля.

4. Проучена е и е представена съпричастността на всички, които са или би трябвало да са участници в процесите интегриране, включване, приобщаване-т.е. учители, специалисти, родители.
5. Подобно изследване с представяне на действителността по отношение на етническата картина в образователната система е новост не само за Албания, но и представя в широк план ситуацията в България. Така формулирано, то има претенции да надгражи и допълни до този момент съществуващите научни търсения и изследвания в българската научна литература, които сами по себе си така или иначе не са в изобилие
6. Представена е авторска модификация на тестова батерия за оценка на нивото на детската агресивност по Бъс-Дюрки. Смятаме, че моделът е ефективен и би работил добре в мултикултурна среда и в други държави.

Авторефератът отразява коректно съдържанието и приносите направени в дисертацията.

В заключение считам, че дисертационния труд на Илия Бело прави съществен принос в педагогическата наука и представлява научно доказателство за това, че учениците от малцинствени групи могат да се интегрират в условията на естествената социална среда, защото имат ресурси и потенциални възможности.

Ето защо, убедено предлагам на Научното жури да присъди на Илия Бело научната степен «доктор по педагогика».

28.09.2018г

Рецензент:

/доц. Д-р Веска Вардарева/

